

Професійні компетентності вчителя для організації дистанційного он-лайн навчання

В рамках міжнародного проекту «Нова українська школа – новий учитель», реалізованого благодійним фондом «Інститут розвитку освіти» проводилось дослідження з метою визначення переліку компетентностей, які необхідно мати сучасному вчителю Нової української школи.

На думку науковців, показниками професійної компетентності є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь та навичок; уміння правильно їх застосувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення; а також професійні позиції, індивідуально-психологічні якості й акмеологічні інваріанти. Результати дослідження можуть бути цікавими для вдосконалення підготовки студентів, які набувають педагогічні спеціальності та у закладах післядипломної педагогічної освіти.

За час карантину, що охопив країни світу, навчання вимушено перейшло у дистанційну форму. Ми проаналізували, які форми навчання застосовувалися закладами загальної середньої освіти в Україні. Базою дослідження стали сайти закладів загальної середньої освіти, що подали заявки для участі у X Всеукраїнському конкурсі на кращий вебсайт закладу освіти (<https://inau.ua/proekty/konkurs>). У дослідженні були розглянуті понад 100 сайтів у всіх категоріях, а саме: міські заклади загальної середньої освіти, сільські заклади загальної середньої освіти, заклади дошкільної освіти, заклади професійно-технічної освіти, заклади позашкільної освіти. В цьому дописі ми розглянемо тільки результати аналізу сайтів міських і сільських шкіл.

Так 40 % освітніх закладів запропонували уроки у «Всеукраїнській школі онлайн», поєднані з домашніми завданнями, 4 % закладів на сайтах не мають згадувань про навчання на карантині (ймовірно, відповідальність покладено особисто на вчителів). Інші варіанти це, наприклад, домашні завдання з посиланнями на пізнавальні відеоролики в You Tube або тільки домашні завдання для самостійного опрацювання, і тільки приблизно 20% сайтів мають посилання на авторські, створені вчителями освітніх закладів, навчальні матеріали на платформах Classroom, Zoom You Tube та інших. В нашому суспільстві організація навчання на карантині викликало багато нарікань. Але для нашого дослідження цікавим виявилось те, що всі форми дистанційного навчання посирили загальні недоліки організації навчання, які компенсувалися в умовах аудиторії за рахунок безпосередньої присутності вчителя, чітко окреслили перелік необхідних компетентностей сучасного ефективного учителя, завдяки яким учитель формує ключові компетентності в здобувачів освіти.

Розглянемо докладніше форми організації дистанційного навчання та проаналізуємо компетентності вчителя, які необхідні для ефективного навчання. Переважна кількість освітніх закладів пропонує звернутися до проекту «Всеукраїнська школа онлайн». Для вчителів, які залучені до проведення уроків

у цьому проекті, або тих, хто готує власні відеоролики на You Tube, на наш погляд, виявились необхідними компетентності та якості, які досі в педагогіці не розглядалися взагалі - зовнішня привабливість, харизматичність, демонстративність – вміння поводити себе перед камерою, гарна дикція, інтоноване мовлення, артистизм. Без цих якостей їх високі професійні знання, вміння логічно пояснити матеріал залишились би незатребуваними. Це підтверджують відеоролики вчительки біології Ольги Халепи, які вона розміщує у FB, де навчальний матеріал подається у стилі реп (<https://www.youtube.com/channel/UChedTiK9-lxDPTJiGHBeY7g>). Її творчість викликала неабиякий інтерес, захоплення і критику, але безперечно мотивує до вивчення предмету не тільки її учнів, а й учнів всієї України. Колись видатний український вчений І.А. Зязюн в своїй науковій практиці наголошував на необхідності курсу «Педагогічна майстерність», складовими якого в тому числі були і риторика, і «Акторське мистецтво».

Для організації інших форм продуктивного освітнього процесу в он-лайн, коли артистизм і харизматичність не мають переважного значення, краще звернутися до діяльнісної технології, яка передбачає такі етапи: актуалізацію опорних знань, постановку навчальної проблеми (формування пошукового завдання, над яким учні можуть працювати самостійно, солідарно або в командах), аналіз запропонованих учнями варіантів виконання завдання, підбиття підсумків. На етапі рефлексії - визначення способів виконання завдання алгоритми) – зазначення ефективності самостійної або командної роботи; визначення більш економічних або більш витратних способів виконання завдання; оцінка креативності, творчості, самостійності тощо.

Розглянемо компетентності педагога, необхідні для впровадження діяльнісного он-лайн навчання. Предметна компетентність - глибоке знання свого освітнього предмету та міжпредметних зв'язків для формулювання проблемних завдань; загально-професійна - знання вікової і педагогічної психології для створення дидактичної ситуації відповідно до вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; організаційно-комунікативна компетентність – для організації взаємно навчальної комунікації між учнями. Крім того, це математична і продуктивна ключові компетентності, завдяки яким дистанційний урок має бути логічним, послідовним і результативним.

Необхідно зазначити, що українські вчителі всіх вікових категорій продемонстрували головну ключову компетентність – вміння навчатися впродовж життя. Переважна більшість вчителів швидко опанували електронні ресурси і платформи для організації і проведення уроків, відео редактори для підготовки і публікації своїх лекцій і повідомлень, почали створювати не тільки уроки і проводити заняття у вигляді он-лайн конференцій, але і обмінюватися досвідом з колегами.